

Asia: VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto valkoposkihanhien suojametsästyksestä maa- ja metsätalousministeriölle

Valkoposkihanhien suojametsästyksen mahdollistaminen

Lausunnon antaja: MTK Pohjois-Karjala, MTK Pohjois-Savo ja MTK Etelä-Savo

1. Lähtökohdat

Suomen alkuvuodesta hyväksytyyn ruokastrategian 2040 tavoitteena on ruokaviennin kaksinkertaistaminen, joka on tärkeää sekä alan kannattavuuden turvaamisen että huoltovarmuuden kannalta. Tätä tavoitetta vauhditetaan ruokaketjun kasvu- ja vientiohjelmalla, jossa veturiyrityksenä toimii Valio. Maito- ja nautakarjatalous on ovat itäisen Suomen maataloustuotannon selkäranka (70–80 % maatalouden markkinatuloista alueella), johon myös elintarvikeviennin kasvupotentiaali pitkälti perustuu. Myös kasvinviljelyssä alueella on pystyttävä viljelemään syysviljoja alan kilpailukyvyyn säilyttämiseksi.

Valio on tehnyt myös mittavan satsauksen (noin 200 miljoona euroa) Itä-Suomen alueen tuotantolaitoksiin Joensuussa ja Lapinlahdella. Näiden laitosten raaka-aineen saannin suurimpia uhkia on tällä hetkellä edelleen kasvava ja leviävä valkoposkihanhi kanta. Hanhien suihin häviää liian suuri osa arvokkaasta ensimmäisestä säilörehusadosta (paras rehuarvo), jota on todella vaikea kompensoida. Valkoposkihanhien aiheuttamat ongelmat vaikeuttavat kotieläintilojen kehittämistä ja uusinvestointeja, koska tuorerehualan tarve nousee hanhialueilla jopa 50 %.

2. Valkoposkihanhikanta ei tarvitse enää suojelua

Valkoposkihanhiin kanta on kasvanut erittäin voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana ja nykyinen kanta-arvio on noin 1,5–1,8 miljoonaa yksilöä. Tämä on moninkertainen suhteessa suotuisan suojelun tasoon (noin 300 000 yksilöä).

Kanta on siten noin 5–6-kertainen suotuisaan tasoon nähden. Lisäksi:

- Kanta kasvaa vuosittain noin 10–15 % onnistuneen pesinnän seurauksena
- Kahdessa vuodessa lisäys vastaa koko suotuisan suojelun tasoa
- Pesimäalue laajenee ilmaston lämmitessä ja jäämeren sulaessa, mikä edelleen kiihdyttää kannan kasvua

Näillä perusteilla valkoposkihanhiin laajamittaiselle suojelulle ei ole enää nykyisessä tilanteessa tarvetta.

3. Hanhivahingot keskittyvät Pohjois-Karjalaan ja Itä-Suomeen

Itä-Suomessa ja erityisesti Pohjois-Karjalassa tilanne on muodostunut kestävämmäksi.

Alueen pellot toimivat käytännössä hanhiin levähdys- ja ruokailualueina, koska muualla muuttoreitillä (esim. Baltian maissa ja Ruotsissa) hanhia metsästetään ja häiritään enemmän.

Tämän seurauksena:

- hanhiin viipymä alueella on pitkä, tyypillisesti 1–3 viikkoa
- samat alueet kuormittuvat toistuvasti
- vahingot kohdistuvat voimakkaasti yksittäisille tiloille vuodesta toiseen

4. Hanhivahinko alueiden maatalojen toiminta ja kehittäminen on haasteellista

Maito- ja naudanlihatilat

- Ensimmäisestä, ravintoarvoltaan tärkeimmästä sadosta menetetään merkittävä osa (30–50 %)
- Rehuntuotannon varmistamiseksi tarvitaan jopa 50 % enemmän pinta-alaa
- Lisärehun ostotarve kasvaa ja korvaavaa säilörehua ei ole läheskään aina saatavilla
- Tuotantokustannukset nousevat merkittävästi

Syysviljat ovat lähes kokonaan poissa viljelykierrosta

- Kasvustot voivat tuhoutua kokonaan
- Viljelykierto häiriintyy
- Syysviljojen viljelystä on pääosin jouduttu luopumaan Pohjois-Karjalassa

- Syysmuuton aikaiset tuhot kohdistuvat myös uusiin nurmiin, joita joudutaan uusiokylvämään seuraavana keväänä.

Pahimmilla vahinkoalueilla Pohjois-Karjalassa on jo jouduttu luopumaan karjanpidosta

5. Taloudelliset ja alueelliset vaikutukset

Korvausjärjestelmät eivät kata todellisia menetyksiä:

- korvaukset kattavat arviolta vain 30–40 % kokonaistappioista karjatililla
- merkittävä osa kustannuksista jää viljelijöiden kannettavaksi

Karjatilat muodostavat Itä-Suomessa ruokaketjun selkärangan:

- noin 70–80 % alueen maatalouden markkinatuloista

Hanhivahingot uhkaavat siten:

- alueellista huoltovarmuutta
- ruokaketjun kannattavuutta
- maatalouden kehittämistä ja investointeja
- vientitavoitteiden saavuttamista, joka on kytköksissä huoltovarmuuteen

6. Suojametsästyksen tarve ja laajentaminen

Suojametsästyksen mahdollistaminen on välttämätöntä vahinkojen hallitsemiseksi.

E erityisen tärkeää on, että suojametsästyks ulotetaan myös kevätmuuton aikaan, jotta:

- hanhien viipymää alueella voidaan lyhentää
- Alueen lintupellot riittävät paremmin ja rehupeletoihin kohdistuvaa hanhipainetta voidaan vähentää (vähentää korvaustarvetta)

Suojametsästyksen vaikutus koko kantaan on erittäin rajallinen:

- enintään noin 10–20 % vuosittaisesta kannan kasvusta

Näin ollen suojametsästyks ei vaaranna kannan säilymistä, mutta on paikallisesti erittäin merkittävä vahinkojen vähentämisessä.

7. Vaikutukset linnustoon

Kevätmetsästyksen haitat muulle linnustolle ovat vähäiset.

Metsästyks kohdistuu pääasiassa alueille:

- joilla hanhien aiheuttama häiriö muille linnuille on jo valmiiksi merkittävä ja joilla hanhiparvien laidunnus heikentää muun linnuston elinympäristöjä

Näin ollen metsästyksestä aiheutuva lisähäiriö on kokonaisvaikutukseltaan vähäisempi kuin hanhien aiheuttama haitta.

8. Esitykset

1. Valkoposkihanhien suojametsästystä laajennetaan merkittävästi erityisesti Itä-Suomessa.
2. Suojametsästys mahdollistetaan myös kevätmuuton aikana.
3. Lupaprosessia kevennetään ja nopeutetaan.
4. Suojametsästys otetaan keskeiseksi keinoksi hanhivahinkojen hallinnassa. Ihmisarkuuden palauttaminen helpottaa huomattavasti hanhipaimenten työtä ja lisää tehokkuutta.
5. Päätöksenteossa huomioidaan kannan todellinen koko sekä alueelliset vaikutukset. Suotuisan suojelutason saavuttamisen jälkeen metsästyksen rajoituksia on helpotettava myös muilla lajeilla, ettei niistä muodostu valkoposkihanhien kaltaista ongelmaa elinkeinoille ja lajien väliselle tasapainolle. Jatkossa suojeluun otettujen lajien kantojen kokoa pitäisi tarkastella vähintään viiden vuoden jälkeen. Tässä yhteydessä päätettäisiin koska kannanhoidollinen metsästys on tarpeellista aloittaa.

6. Suojametsästyksen käytännön toteutus

Suojametsästyksen onnistunut ja hyväksyttävä toteuttaminen edellyttää aina aktiivista yhteydenpitoa viljelijän kanssa. Sen tavoitteena on nimenomaan sadon turvaaminen ja karkotustoiminnan helpottaminen ja tehostaminen. Viljelijät tekevät tarvittavat sopimukset paikallisten metsästyseurojen kanssa, joissa sovitaan metsästyksen säännöistä ja laajuudesta. Tämä vaatii metsästyksen vuokrasopimusten päivitystä suojametsästyksen osalta. Mikäli karkotustoiminnan käytännön toteutus resurssien riittävyyden osalta sitä vaatii, voidaan jatkossa harkita myös vierailumetsästyksen sallimista. Tämän täytyy myös tapahtua koordinoitusti yhteistyössä viljelijöiden ja paikallisten metsästyseurojen kesken.

9. Lopuksi

Nykytilanne Pohjois-Karjalassa ja Itä-Suomessa on kestämaton. Ilman vaikuttavia toimenpiteitä maatalojen toimintaedellytykset heikkenevät edelleen, mikä vaarantaa koko alueen ruokatuotannon ja huoltovarmuuden.

Suojametsästyksen laajentaminen, mukaan lukien kevätmuutto, on välttämätön ja perusteltu toimenpide tilanteen korjaamiseksi.

Rouvinen Jari
MTK-Pohjois-Karjala